

BKF_ZOZJ v PS 2022

Regulace a dohled v odvětví pojišťovnictví

doc. Ing. Eva Vávrová, Ph.D.

Specifika odvětví pojišťovnictví

- Nebývá zdrojem finanční nestability, naopak stabilizuje tržní ekonomiku = ekonomickou úroveň podnikatelských subjektů a životní úroveň jednotlivců.
- Největší rizika jsou na straně závazků (x bankovníctví).
- Ocenění technických rezerv.
- Obtížné zajistit smysluplné zveřejňování informací vzhledem ke složitosti ohodnocení závazků.
- Velký význam zajišťování se u zajišťoven jako způsob eliminace rizika.

Specifika odvětví pojišťovnictví

- Široká informační povinnost vůči regulátorovi x užší vůči veřejnosti. Tržní disciplína hraje menší roli (x bankovníctví).
- Přijatá opatření k nápravě a sankce v oblasti dodržování obezřetnostních předpisů nebývají zveřejňována x v oblasti poskytování služeb ano.
- Není tak výrazná potřeba konsolidovaného dohledu. Pobočka zahraniční pojišťovny musí držet v zemi, ve které působí, dostatečný objem aktiv ke krytí svých závazků.

- „Ponechat na tržním mechanismu přirozené samovolné pročišťování ekonomického prostředí od nezdravých finančních institucí je obzvlášť citlivou záležitostí: krachy bank, pojišťoven, penzijních fondů, investičních společností atd. mají dalekosáhlé důsledky pro důvěru lidí v celý společenský systém a svými konkrétními dopady příliš rozkmitávají další navazující národohospodářské obory a nakonec i celou ekonomiku.“ (Daňhel, 2005)

Důvody pro regulaci pojišťovnictví

- minimalizovat informační asymetrii mezi pojišťovnou a klientem pojišťovny,
- prevence nežádoucích výkyvů v odvětví pojišťovnictví,
- rostoucí objem finančních prostředků a zvyšování jejich významu pro ekonomiku,
- globální charakter pojistných a zajistných trhů,
- vývoj nových produktů.

Historický přístup k systémům dozoru

1. systém veřejnosti, veřejné kontroly
2. systém normativních ustanovení
3. koncesní systém
4. systém materiálního dozoru

Dozor nad pojišťovnictvím byl zakotven již v zákoně
č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví

Regulace a dohled

- Regulace a dohled v pojišťovnictví je vykonáván zejména v zájmu ochrany spotřebitele (klienta).
- Regulaci a dohledu podléhají všechny subjekty provádějící vymezené činnosti, které podle zákona náleží do pojišťovnictví.

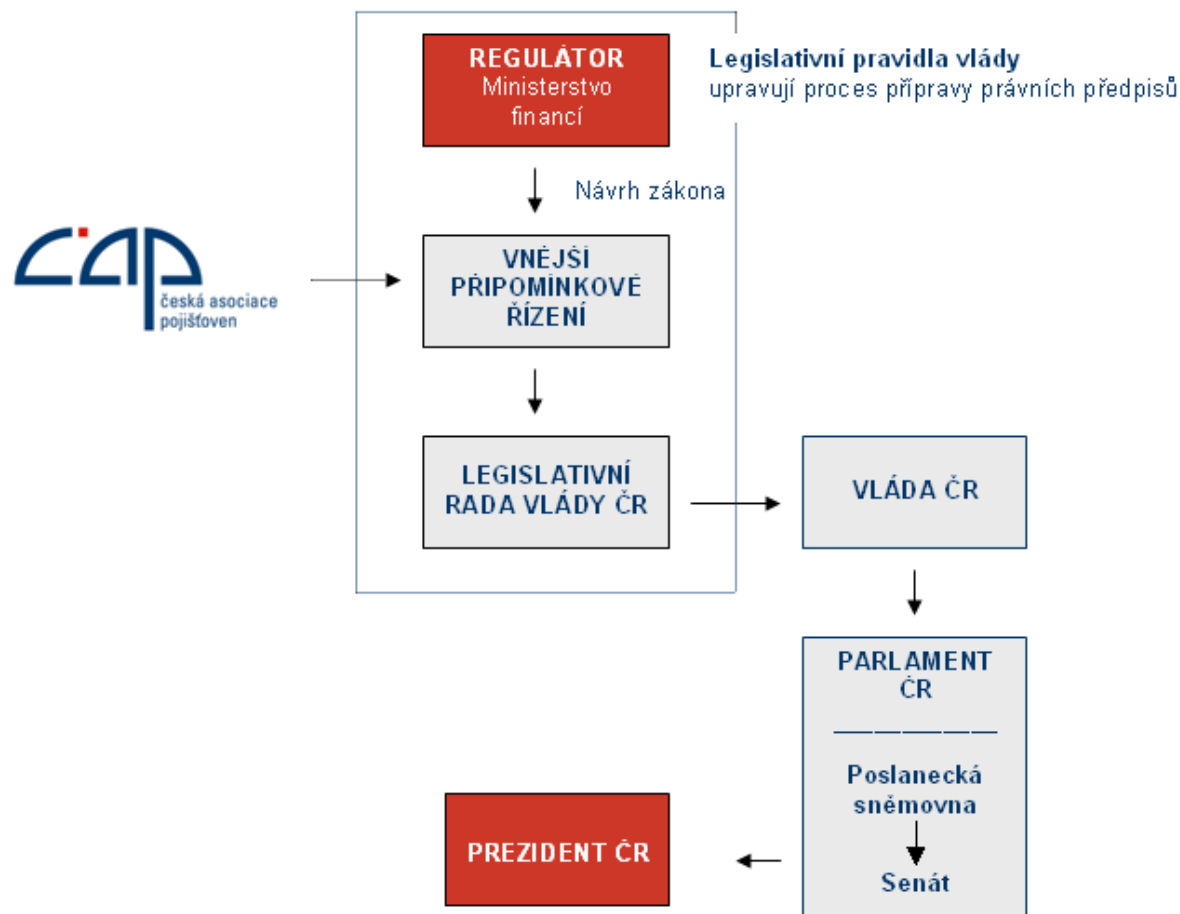
Regulace x dohled

- Regulace = určení pravidel pro chování ekonomických subjektů (definuje právní norma).
- Dohled = dozor nad dodržováním těchto pravidel a vyvozování důsledků z jejich porušení (definuje právní norma, ale vykonává instituce).

- **Ministerstvo financí (regulátor)** – zodpovídá za tvorbu primární legislativy (zákonů).
- **Česká národní banka (orgán dohledu)** – zodpovídá za sekundární legislativu, tj. za tvorbu prováděcích předpisů = vyhlášek. U těchto právních předpisů je legislativní proces zjednodušen. Návrh je rozeslán do vnějšího připomínkového řízení a po vyhodnocení připomínek ho projednávají pouze příslušné komise LRV ČR. Vyhlášku vydává ČNB.
- Odpovědnost za přípravu zákonů v oblasti finančních trhů byla svěřena Ministerstvu financí (= primární legislativa), i když původně (do roku 2006) návrhy zákonů pro bankovníctví připravovala ČNB.

Legislativní proces v ČR

Kdo je pověřen výkonem dohledu v ČR?

- Na základě zákona č. 57/2006 Sb. od 1. 4. 2006 dohled nad celým finančním trhem v ČR vykonává Česká národní banka, která převzala agendu Komise pro cenné papíry (KCP), Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění (ÚDPP) a Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami (ÚDDZ). Spojení dohledových institucí do jednoho funkčního celku bylo v souladu s vývojem na finančním trhu, kde dochází ke koncentraci jednotlivých odvětví do skupin a větších konsolidačních celků.

Cíl integrace dohledu v ČR

- Cílem bylo sjednotit přístupy k dohledu a standardům, což přispělo k větší efektivitě dohledu, k právní jistotě účastníků finančních trhů, k vyšší přehlednosti pro veřejnost a ke stabilitě finančního sektoru jako celku.
- Sloučení do jedné dohledové instituce mělo rovněž přispět k vytvoření nové úpravy komplexní ochrany spotřebitele na finančním trhu ČR.

Výhody integrace dohledu

- upuštěno od separátního posuzování jednotlivých sektorů finančního trhu a nastolen obezřetnostní přístup, který odlišuje kontrolu na dálku, kontrolu na místě, odbornou péči a dohled.
  - díky tomuto přístupu nahlíženo koordinovaně na jednotlivé sektory finančního trhu, lze využívat informačních synergií.
  - možno lépe hodnotit případný dopad jedné části finančního trhu na druhou, případně i na celou ekonomiku.
  - z provozního hlediska tento přístup výhodný - poskytuje silnou technickou a profesionální podporu.
  - z pohledu metodiky dochází ke sjednocení formátu výkazů a dohledových technik pro různé sektory; unifikace umožňuje rychlejší rozvoj dohledových metod a interních postupů.
- (Silberová, 2011)

- Orgány provádějící dohled v rámci EU nejsou harmonizovány. V některých zemích provádějí dohled nad pojistným trhem centrální banky (v ČR, SR), ministerstva (ve Španělsku) nebo další instituce. Dohled nad finančním zdravím a činností pojišťoven náleží do výhradní pravomoci členského státu. Plná harmonizace dohledu nad pojišťovnictvím ve všech členských státech EU není možná z důvodu rozdílného historického vývoje pojistných trhů a různé míry regulace pojišťovnictví, dále dosud nejsou harmonizovány daňové systémy a v některých zemích existují rozdíly v nabízených pojistných produktech.

Instituce dohledu v EU

Fin. instituce	Banky	Pojišťovny	Obchodníci s CP	Země
Oddělené instituce	SI 1 / CB	SI 2	SI 3	Řec, Slo, Lit, Kypr, Šp, Por, Fr, It
Částečná integrace	SI 1	SI 2	SI 1	Fin
Úplná integrace	SI			N, VB, B, Šve, Pol, Rak, Dán, Maď, Luc, Lot, Est, Malta
	CB			ČR, SK, Ir
Částečná integrace	CB		SI	Niz

- Ochrana pojistníků, pojištěných a oprávněných osob je hlavním cílem obezřetnostního dohledu v pojišťovnictví. Přístup regulatorního konceptu Solvency II by měl přispět k jeho zkvalitnění a současně by měl vést ke zvýšení ochrany klientů pojišťoven v EU.

- Druhý pilíř směrnice Solvency II je zaměřen na kvalitativní požadavky na kapitál pojišťoven, klade důraz na interní kontrolní systémy v komerčních pojišťovnách a pravidla pro řízení rizik. Zároveň je zaměřen na činnost orgánů dohledu, jejich povinnosti a pravomoci vůči pojišťovnám a vzájemnou mezinárodní spolupráci.

Dohledu podléhají:

- pojišťovny, které na území ČR provozují pojišťovací činnost,
- tuzemské pojišťovny a zajišťovny provozující zajišťovací činnost,
- právnické a fyzické osoby, které na tomto území provozují distribuci pojištění/zajištění (dříve zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví), činnost samostatných likvidátorů pojistných událostí a další činnosti související s pojišťovací a zajišťovací činností, a
- další fyzické a právnické osoby, a to v rozsahu stanoveném zákonem o pojišťovnictví nebo zvláštním právním předpisem.

Účel dohledu

- Dohled nad pojišťovnamí podle zákona o pojišťovnictví je vykonáván v zájmu zachování finanční stability pojišťoven a zajišťoven a ochrany pojistníků, pojištěných a oprávněných osob. Pod tímto obecně definovaným posláním se dle ČNB rozumí především „podpora zdravého rozvoje, tržní disciplíny a konkurenceschopnosti pojišťoven a zajišťoven, předcházení systémovým krizím, ochrana pojistníků, pojištěných a oprávněných osob a posilování důvěry veřejnosti v pojišťovnictví“.

Činnosti dohledu

1. povolovací činnost = vydávání povolení k činnosti komerčnímu pojišťovacímu subjektu
2. kontrolní činnost = dohled na dálku a dohled na místě nad hospodařením pojišťovny
3. legislativní činnost
4. ostatní činnosti

Povolovací činnost

1. obchodní plán
2. zaměření dle pojistných odvětví
3. základní kapitál
4. důvěryhodnost a způsobilost managementu

Obsah žádosti o udělení povolení k provozování pojišťovací činnosti

- obchodní jméno
- sídlo
- stanovy, u akciové společnosti také zakladatelská smlouva nebo listina
- obchodní plán
- výše základního kapitálu
- zakladatelé, členové statutárního orgánu, členové dozorčího orgánu právnických osob
- odpovědný pojistný matematik
- řídicí a kontrolní systém

Obsah obchodního plánu

- pojistná odvětví, pro která má být povolení uděleno,
- metody výpočtu pojistného (u životního pojištění včetně statistických dat, na nichž je založen výpočet),
- metody výpočtu technických rezerv,
- základní principy pasivního zajištění,
- předpokládané náklady na vybudování provozního systému a obchodní sítě a způsob krytí těchto nákladů,
- pro první 3 účetní období odhad V a N, odhad rozvahy a VZZ, odhad naplňování SCR a MCR.

Kontrolní činnost

1. kontrola dodržování zákona o pojišťovnictví
2. kontrola tvorby a použití technických rezerv
3. kontrola investování
4. kontrola solventnosti

Kontrolní činnost

- soulad provozovaných činností s uděleným povolením nebo právem zakládat pobočky nebo svobodou dočasně poskytovat služby,
- hospodaření pojišťovny nebo zajišťovny z hlediska zabezpečení splnitelnosti jejích závazků,
- způsob tvorby a použití technických rezerv, investování a solventnost pojišťoven a zajišťoven,
- plnění povinností uložených rozhodnutím ČNB,
- vedení účetnictví,
- řídicí a kontrolní systém,
- doplňkový dohled nad činností pojišťovny ve skupině

Legislativní činnost

1. návrhy právních předpisů
2. připomínkové řízení v legislativě

Ostatní činnosti

1. analytická a statistická činnost
2. registrační činnost
3. metodická, poradenská, konzultační činnost
4. spolupráce v rámci poj. trhu (ČAP, ČKP, AČPM, ČASF, KSLPU, ČKSLPU)

Opatření k nápravě

- uložit opatření k odstranění nedostatků,
- nařídit snížení základního kapitálu,
- nařídit vytvoření ozdravného plánu,
- zavést v pojišťovně nucenou správu,
- pozastavit pojišťovně oprávnění k uzavírání smluv a rozšiřování závazků,
- nařídit převod pojistného kmene,
- uložit předběžné opatření,
- uložit pokutu,
- odejmout povolení k činnosti – likvidace pojišťovny nebo zajišťovny.

Odejmutí povolení, jestliže:

- je pojišťovna nebo zajišťovna předlužena (tj. souhrn závazků převyšuje hodnotu majetku),
- pojišťovna již nesplňuje podmínky pro povolení k provozování pojišťovací činnosti,
- pojišťovna závažným způsobem porušuje povinnosti stanovené zákonem a pokud opatření k nápravě nebo pokuta uložené dohledem nevedly k nápravě,
- v hospodaření pojišťovny se projevují tak závažné nedostatky, že další pokračování výkonu činnosti ohrožuje zájmy účastníků pojištění,
- uložená opatření k nápravě včetně nucené správy nevedla k obnovení její platební schopnosti,

- povolení k provozování pojišťovací/zajišťovací činnosti získala pojišťovna na základě nesprávně uvedených údajů rozhodných pro udělení tohoto povolení,
- pojišťovna do jednoho roku od nabytí právní moci rozhodnutí, kterým jí bylo uděleno povolení k provozování pojišťovací nebo zajišťovací činnosti, nezahájí svoji činnost,
- pojišťovna nebo zajišťovna neprovozuje pojišťovací nebo zajišťovací činnost déle než 6 měsíců,
- v případě, že o to pojišťovna sama požádá.

Aktivity dohledu v ČR

- různé druhy pravidelných nebo ad hoc analýz zaměřených na jednotlivé společnosti nebo určitá témata, např. povinné ručení nebo úvěrové pojištění,
- informační návštěvy realizované každoročně,
- vykazování zvládnání krizových situací,
- pravidelné zátěžové testy pojišťoven (zahrnují až 93% trhu),
- a v neposlední řadě také činnosti související s kontrolou pojišťoven v regulatorním režimu Solvency II.

Děkuji za pozornost